

KÄTENI KOHOTAN KORKEIMPAAN
Viittomakielisten tulkinkäyttäjien ajatuksia ylistysmusiikin tulkkauksesta

Milka Nieminen
Opinnäytetyö, syksy 2015
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus
Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Nieminen, Milka. Käteni kohotan korkeimpaan – Viittomakielisten tulkinkäyttäjien ajatuksia ylistysmusiikin tulkkauksesta. Syksy 2015, 36s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia toiveita viittomakielisillä tulkinkäyttäjillä on erityisesti vapaissa suunnissa kuten helluntai- tai vapaaseurakunnassa musiikkilajina käytetyn ylistysmusiikin tulkkaukseen liittyen. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin yksilohaastattelujen muodossa. Haastateltavina olivat kolme viittomakielen tulkkauspalvelun käyttäjää, joista kaikki käyvät jonkin vapaisiin suuntiin kuuluvan seurakunnan tilaisuuksissa.

Aineiston analysointimenetelmänä oli teemoittelu, jonka apuna käytettiin yksinkertaista koodausta. Tutkimustulosten keskeisimmiksi teemoiksi nousivat laulu ja lyriikat, musiikin kuvailu, tulkin olemus sekä paritulkkaus. Tulosten pohjalta pyrittiin lopuksi löytämään ohjeellisia suuntaviivoja siihen, millä tavoin tulkit voisivat työssään huomioida tulkinkäyttäjien toiveita.

Opinnäytetyön tulosten mukaan tulkinkäyttäjien toiveet ylistysmusiikin tulkkauksesta ovat hyvin yksilöllisiä. Siksi joustavuus ja muuntautumiskyky ovat olennaisia tulkkauksessa. Seinälle heijastettuja laulujen sanoja haluttiin seurata tulkkauksen ohella, joten tulkkauksen olisi hyvä seuralla lähteen rakennetta ainakin suhteellisen uskollisesti. Erillisiä käännöksiä ei kuitenkaan nähty tarpeellisina. Kaksi kolmesta haastateltavasta oli sitä mieltä, että musiikin kuvailu ei ole oleellista, ja paritulkkauksena toteutettu sanojen ja musiikin yhtäaikainen tulkkaus saattaisi jopa häiritä keskittymistä. Tulkin olemuksessa tärkeänä pidettiin eläytymistä.

Asiasanat: ylistys, hengellinen musiikki, viittomakieli, tulkkaus, haastattelututkimus, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Nieminen, Milka.

I Lift My Hands to the Highest – Overview of the Thoughts that Deaf People Have on Interpreting Worship Music into Finnish Sign Language.

36p., 1 appendix. Language: Finnish. Autumn 2015.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Sign Language and Interpreting. Degree: Interpreter.

The objective of this thesis was to examine the hopes and expectations that Deaf people have in terms of interpreting worship music into Finnish Sign Language. Worship music is being used especially in churches such as the Pentacostal Church and the Evangelical Free Church of Finland.

The data was gathered by interviewing three Deaf persons who go to one of these churches. Interviews were videotaped for later analysis. The analysis method used to process the collected data was theming, which means assorting essential topics into themes and sub-themes. Theming was conducted with the assistance of plain coding.

The results of this thesis show that people using Finnish Sign Language interpretation have fairly various opinions on what is consequential in interpreting worship music. Therefore it is essential that interpreters are flexible and versatile in their work. Following the lyrics of the songs projected on the screen was important to the interviewees. Therefore interpretation should be at least roughly in line with the Finnish lyrics. However, proper translations were not considered to be significant. Majority of the interviewees felt that visualising instrumental music is not important, and interpreting the lyrics and the music at the same time might be even distracting.

Key words: worship, religious music, Sign Language, interpretation, interview method, qualitative research

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	6
3 YLISTYS	8
3.1 Ylistyksen teologinen näkökulma	8
3.2 Ylistys musiikkilajina	9
3.3 Ylistysmusiikki Suomessa	10
4 VIITTOMAKIELINEN YHTEISÖ JA KULTTUURI	12
4.1 Viittomakielinen vai kuuro?	12
4.2 Kieli- ja kulttuuri-identiteetin muovautuminen	13
4.3 Musiikin rooli viittomakielisessä kulttuurissa	14
4.4 Viittomakielinen seurakunta	15
5 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS YLISTYSMUSIIKIN KONTEKSTISSA	17
6 TULKINKÄYTTÄJIEN HAASTATTELU	18
6.1 Haastattelujen suunnittelu ja toteutus	18
6.2 Haastattelujen kulku	20
6.3 Aineiston analysointi	21
7 HAASTATTELUJEN TULOKSET	23
7.1 Laulu ja lyriikat	23
7.2 Musiikin kuvailu	25
7.3 Tulkin olemus	25
7.4 Paritulkkaus	26
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	28
LÄHTEET	33
LIITE 1: Haastattelujen pohjana toiminut miellekartta	36

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on ylistysmusiikin tulkkaus suomalaiselle viittomakielelle. Ylistysmusiikki on yksi hengellisen musiikin lajeista, jonka perusta on Jumalan kiittämisessä ja ylistämisessä (Palmberg 2003a, 18). Sitä käytetään nykyään miltei kaikenlaisissa hengellisissä tilaisuuksissa ja tapahtumissa, lukuun ottamatta evankelis-luterilaisen kirkon jumalanpalveluksia (Palmberg 2003b, 42). Samoin kuin muun hengellisen musiikin, ei ylistysmusiikinkaan tulkkausta ole tietääkseni Suomessa tutkittu. Käyn itse seurakunnassa, jossa ylistysmusiikin rooli on merkittävä. Huomioni on kiinnittynyt viittomakielen tulkkien erilaisiin tapoihin tulkata ylistysmusiikkia, ja niin ajatus opinnäytetyöstä sai alkunsa.

Tarkastelen ylistysmusiikin tulkkausta viittomakielen tulkkauspalvelun käyttäjien näkökulmasta. Viittaan heihin käsitteillä viittomakielinen tai kuuro, joilla tarkoitan myös viittomakieltä käyttäviä huonokuuloisia tai kuuroutuneita henkilöitä. Työssäni olen haastatellut sellaisissa seurakunnissa ja tilaisuuksissa käyviä viittomakielisiä, joissa on ylistysmusiikkia. Tarkoitukseni on ollut kartoittaa, millaisia toiveita viittomakielen tulkin käyttäjillä on ylistysmusiikin tulkkauksen suhteen ja pohtia, miten tulkit voisivat tulkkauksessaan ottaa näitä toiveita huomioon.

Kokemukseni mukaan tulkkipäätösten hengellisen tulkkauksen opinnot painottuvat suurelta osin evankelis-luterilaisen kirkon toimituksiin. Opinnäytetyöni on hyödyksi viittomakielen tulkeille, jotka kaipaavat hengelliseen tulkkaukseen enemmän eväitä. Viittomakielen ja tulkkauksen ala elää ja muuttuu koko ajan, ja ammatillisen osaamisen kehittäminen ja laajentaminen on ensiarvoisen tärkeää. Myös tulkkipäätöskelijät ja heidän kouluttajansa voivat hyödyntää opinnäytetyöni tuloksia koulutuksessa. Itse tulen todennäköisesti tekemään melko paljon hengellistä tulkkausta tulevaisuudessa, joten omaa ammatillista kehittymistäni ajatellen aihe on hyvinkin ajankohtainen ja tarpeellinen.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUSKYSYMYS

Käymissäni tilaisuuksissa on usein mukana viittomakielisiä seurakuntalaisia tulkkeineen. Olen päässyt näkemään, miten erilaisia tulkkausratkaisuja viittomakielien tulkit tekevät ylistymusiikkia tulkatessaan. Toisinaan tulkkaus tapahtuu viittomakielelle ja toisinaan viitotulle puheelle. Viitotussa puheessa viittomien käyttö noudattelee puhutun kielen eli tässä tapauksessa suomen kielioppia. Tällöin sanat tulkataan viittomin mahdollisimman sanasta sanaan. Viittomakielessä taas on oma kielioppinsa, joten viittomakielelle tulkattaessa lähteen rakenne saattaa muuttua täysin. Joissakin tapauksissa laulun sanojen tulkkaamisen ohella tulkit visualisoivat myös musiikkia eli esimerkiksi kuvaavat rytmiä taputtamalla tai ilmaisevat musiikin nopeutta ylävartalonsa liikkeillä. Ylistymusiikin tulkkaus vaikuttaa kuitenkin painottuvan selkeästi laulun sanojen tulkkaukseen, ja musiikillisten elementtien välittäminen on suhteessa vähäistä.

Olen huomannut eroavaisuuksia myös tulkkien viittomistyyliissä. Opiskelijana pohdin asiaa tietysti koulutuksessa saamani opin näkökulmasta, jonka mukaan hengellisessä tulkkauksessa ja etenkin lauluissa käytetään visuaalisesti kaunista ja juhlallisen kunnioittavaa viittomistyyliä. Tällä tarkoitetaan sitä, että viittominen on hyvin sidostettua ja liikkeet suuria ja selkeitä. Viittomissa kuten SINÄ, joka normaalisti viitotaan etusormella ”osoittamalla”, käytetään mieluummin avointa kämmentä. Erityisesti Jumalaan viitatessa SINÄ viitotaan koko kämmenellä. Toisaalta ainakin Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkikoulutuksessa hengellisen tulkkauksen opinnot keskittyvät paljolti evankelis-luterilaisen kirkon toimituksiin. Näissä tilaisuuksissa musiikin virkaa toimittavat useimmiten virret tai muut hengelliset laulut, joista ylistymusiikki taas eroaa tyyllisesti paljonkin. Olenkin kuullut, että jotkut ylistymusiikkia sisältävissä tilaisuuksissa käyvät tulkinkäyttäjät ovat toivoneet tulkeilta niin sanotusti arkisempaa ja puheenomaisempaa tyyliä. Viittomisen sidosteisuuteen ei kiinnitetä niin paljon huomiota, liikkeet voivat olla pienempiä ja Jumalastakin puhuttaessa saatetaan SINÄ-viittomasta käyttää vain yhden sormen muotoa.

Minulla on itselläni muutaman vuoden kokemus ylistyksenjohtajana toimimisesta, ja siksi aihe on lähellä sydäntäni. Kerron ylistysmusiikista ja ylistyksen johtamisesta tarkemmin luvussa 3. Taustani vaikuttaa varmasti siihen, että pidän ylistysmusiikkia kokonaisuutena, joka muodostuu kolmesta asiasta: laulun sanomasta eli sanoituksista, soittimien tuottamasta musiikista sekä ylistyksen ilmapiiristä eli siitä, millaisia tunteita ja kokemuksia se herättää ihmisessä. Tästä syystä lähtökohtaisena oletuksenani oli, että näiden kolmen asian tulisi olla tasapainossa myös tulkkauksessa. Työni tarkoituksena on kartoittaa, millaisia toiveita viittomakielisillä tulkinkäyttäjillä todella on ylistysmusiikin tulkkauksen suhteen ja miten tulkit voisivat ottaa tutkimuksessa esille tulevia toiveita huomioon. Tutkimuskysymyksiäni on:

- Millaisia asioita viittomakielen tulkkauspalvelun käyttäjät toivovat ylistysmusiikin tulkkaukselta?

Tutkimuskysymys on olennainen koko opinnäytetyön onnistumisen kannalta. Opinnäytetyöni tavoitteena on viittomakielisten asiakkaiden ajatusten selvittäminen ja esiin nostaminen, jotta viittomakielen tulkit voisivat kehittää osaamistaan oikeaan suuntaan ja tulkkiopiskelijat saisivat tuoretta tietoa alasta ja sen vaatimuksista.

Opinnäytetyöni etenee siten, että kerron aluksi ylistyksestä ja ylistysmusiikin tarkoituksesta, minkä jälkeen perehdyn viittomakieliseen kulttuuriin ja käsittelen musiikin ja hengellisten asioiden merkitystä viittomakielisessä yhteisössä. Tietoperustasta siirryn haastattelututkimukseen ja työn tuloksiin. Opinnäytetyön tulosten perusteella pyrin myös antamaan konkreettisia ohjeita siihen, millä tavoin viittomakielen tulkkiopiskelijat ja tällä hetkellä työelämässä olevat tulkit voisivat huomioida tulkinkäyttäjien toiveet ylistysmusiikin tulkkauksen saralla. Alun perin minulla oli ajatuksena liittää opinnäytetyöhöni myös toiminnallinen osuus, jossa olisin valmistellun tulkkauksen kautta pyrkinyt soveltamaan käytännössä haastateltavien esille tuomia toiveita. Tällöin opinnäytetyöstä olisi kuitenkin tullut liian laaja ja suuritöinen, joten päädyin lopulta jättämään toiminnallisen osuuden pois ja rajaamaan työn haastattelututkimukseen.

3 YLISTYS

3.1 Ylistyksen teologinen näkökulma

Markku Ylipään (2000) mukaan Jumalan ylistäminen tarkoittaa hänen teoistaan ja ominaisuuksistaan kertomista, niiden ihailua ja niistä kiittämistä. Se on rukousta, jossa voi ja tuleekin olla rehellisesti oma itsensä kaikkine tuntemuksineen ja mielialoineen. Ylistyksessä keskitytään kuitenkin ennen kaikkea ylistettävään kohteeseen eikä omien tuntojen ja huolien vuodattamiseen. ”Vaikka emme saisi yhtään rukousvastausta, Jumala on arvollinen saamaan ylistyksemme ja palvontamme osakseen.” (Ylipää 2000, 10–11.)

Hopeseurakunnan työntekijä ja ylistyksenjohtaja Ida Tsokkinen taas kuvaa ylistystä elämäntavaksi ihmisen ja Jumalan välisessä rakkaussuhteessa. Ylistyksessä ihminen irrottaa katseensa ja ajatuksensa ympäröivistä olosuhteista ja muistuttaa sydäntään, että on olemassa jotain suurempaa ja parempaa kuin hän itse. Se on välillä työn ja tuskan takana oleva valinta ja joskus taas pulppuaa ihmisestä hillittömästi – aivan kuten muissakin rakkaussuhteissa. (Ida Tsokkinen, henkilökohtainen tiedonanto 14.10.2015.)

Ylistyksellä on Tsokkisen mukaan monia eri ilmaisutapoja, joista kaikki kumpuavat läheisestä suhteesta huolehtivan Isän kanssa. Ylistys on oikeudenmukaisuutta ja hyvän tekemistä; uskaltautumista olemaan antelias ja näkemään ympärillään olevien ihmisten tarpeet. Jumalanpalveluksessa esimerkiksi vapaaehtoiseen rahalahjaan osallistuminen nähdään ylistyksenä, jonka takana on ajatus Jumalan huolenpitoon luottamisesta sen sijaan, että palvoisi rahaa tai omaisuutta. Puhuttaessa ylistyksestä jumalanpalveluskontekstissa tarkoitetaan usein tilaisuuden alussa ja lopussa olevia osioita, joissa koko seurakunta keskittyy ”kääntämään katseensa” Jumalaan, kiittämään ja ylistämään Häntä. Tämänkaltaisen ylistyksen apuna on Raamatun mallin mukaisesti usein musiikki. (Ida Tsokkinen, henkilökohtainen tiedonanto 14.10.2015.)

3.2 Ylistys musiikkilajina

Hengellisen musiikin kenttä on todella laaja. Siihen kuuluu virsien veisaamisen ja rippikoulussa soitetun nuorisomusiikin lisäksi kaikkea muutakin aina heavymusiikkiin asti. Yksi näistä lajeista, nykyään laajalti käytössä oleva ylistysmusiikki, on yhdistelmä monia eri hengellisen musiikin lajeja. (Palmberg 2003b, 41.) Raamatussa kehoitetaan antamaan Jumalalle kunnia ja ylistys laulun kautta (Ps. 66: 1–2). Ylistysmusiikki perustuu ajatukseen siitä, että Jumala on suuri ja kaikkivaltias (Palmberg 2003a, 16). Se on musiikillisesti hyvin lähellä maallista populaarimusiikkia, mutta sen päätarkoitus on hengellinen (Palmberg 2003b, 41–42).

Tsokkisen mukaan musiikilla on selittämätön kyky auttaa ihmistä keskittymään ja päästä kosketuksiin sydämensä kanssa. Se on yksi ylistyksen ”työkaluista” ja ilmaisutavoista. (Ida Tsokkinen, henkilökohtainen tiedonanto 14.10.2015.) Yksi ylistysmusiikin ja muiden hengellisen musiikin lajien suurimmista eroista on, että ylistysmusiikki ei ole esittävää musiikkia. Ylistyslaulujen tavoite on osallistaa ihmiset yhteiseen ylistykseen. Ne ovat musiikillisesti yksinkertaisia ja melko lyhyitä, jotta niihin on jokaisen helppo yhtyä. Ylistysmusiikkia ei kuitenkaan voi laskea perinteiseksi yhteislauluksi, sillä funktiona ei ole laulaminen itsessään vaan Jumalan ylistäminen. (Palmberg 2003a, 18; 29.)

Ylistysbändin tai muun kokoonpanon tehtävänä on johtaa ihmiset ylistykseen ja toimia esilaulajana (mts. 56). Omassa seurakunnassani ylistysbändejä on yhteensä neljä, joista jokaisessa on 1–3 ylistyksenjohtajaa. Ylistyksenjohtaja on aina laulaja, mutta kaikki laulajat eivät välttämättä toimi ylistyksenjohtajina. Ylistyksenjohtaja toimii laulun pääsolistina ja johtaa muuta kokoonpanoa laulun aikana esimerkiksi näyttämällä merkkejä, joiden mukaan voidaan siirtyä säkeistöä kertosäkeistöön tai toistaa jotakin osiota. Palmbergin mukaan (2003a, 88) ylistyslaulun rakenne saattaa eri ylistyksenjohtajan johtamana vaihdella paljonkin.

Ylistyslaulut jaetaan Palmbergin tarkemmassa määrittelyssä ylistys- ja palvontalauluihin, jotka eroavat toisistaan sekä musiikillisesti että hengellisesti. Kreikan-

kieliseen sanaan *eulogeo* perustuva ylistyslaulu tarkoittaa muun muassa kiittämistä ja ylistämistä. Reippaita ylistyslauluja kutsutaan myös juhlintalauluiksi, ja niiden tarkoitus on saada ihmiset ”hereille” ja kiinnittämään katseensa Jumalaan. Ylistyslauluja käytetäänkin tästä syystä usein etenkin hengellisten tilaisuuksien alussa. Termi palvonta taas tulee kreikan sanasta *proskyneo*, joka tarkoittaa esimerkiksi kunnioituksen osoittamista ja kumartamista. Palvontalaulut ovat tunteikkaita, rauhallisia ja sanoituksiltaan intiimejä lauluja. (Palmberg 2003a, 29–30.)

3.3 Ylistysmusiikki Suomessa

Ylistysmusiikki käsitteenä rantautui Suomeen 1980-luvulla. Tällöin sitä alettiin käyttää karismaattisissa hengellisissä tilaisuuksissa käytetyistä yhteislauluista, joita oli laulettu tilaisuuksissa 1970-luvun alusta lähtien. Terminä ylistys esiintyy jo Raamatussa, mutta nyt sillä alettiin viitata yleisemmin tiettyyn musiikkityyliin kaiken hengellisen musiikin sijasta. (Palmberg 2003a, 16; 23.) Karismaattisuus ja ylistysmusiikki liittyvätkin kiinteästi yhteen (Palmberg 2003b, 6). Termi karismaattisuus on johdettu kreikan kielen sanasta *kharisma* ja tarkoittaa hengellistä lahjaa, josta käytetään nimitystä armolahja. Karismaattisessa liikkeessä korostetaan Pyhän Hengen ja armolahjojen toimintaa ja merkitystä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Suomalaisen ylistysmusiikin alkuaikojen suurimpia levittäjiä olivat luterilaisen kirkon alla järjestetyt erilaiset karismaattiset tilaisuudet ja Hengen uudistus kirkossamme -liike, joka perustettiin vuonna 1978. Vapaissa suunnissa suurin vaikuttaja oli silloinen Tikkurilan helluntaiseurakunnan johtaja David Sterling, joka oli tutustunut ylistysmusiikkiin kotimaassaan Englannissa ja toi sen mukanaan Suomeen. Vuonna 1996 Suomen ylistysmusiikin keulakuvaksi nousi Petri Kosonen, ruotsinsuomalainen ylistyksenjohtaja, joka saattoi tehdä ylistysryhmänsä kanssa satoja vierailuja vuodessa eri seurakuntiin ympäri Suomea. (Palmberg 2003a, 23–25; 28.)

2000-luvulta alkaen ylistysmusiikin käyttö on kasvanut kaikissa kirkkokunnissa. Nykyään sitä kuulee miltei jokaisessa seurakunnassa, etenkin pääjumalanpalveluksesta erikseen pidettävissä ylistys- ja rukousilloissa tai nuorten tilaisuuksissa. Seurakunnat järjestävät myös jonkin verran yhteisiä, yhteiskristillisiä tilaisuuksia, joten samoja ylistyslauluja voi kuulla niin luterilaisessa kirkossa kuin esimerkiksi helluntaiseurakunnassakin. (Palmberg 2003a, 28.)

Palmberg on jakanut seurakunnat ylistysmusiikin käytön mukaan kahteen luokkaan: uusiin eli karismaattisiin seurakuntiin sekä perinteisiin seurakuntiin. Uusia, karismaattisia seurakuntia ovat hänen mukaansa cityseurakunnat, joita oli Suomessa vuonna 2003 yhteensä 15. Ne ovat nuoria, pienikokoisia ja tiiviitä seurakuntia, joissa suurin osa jäsenistä on aktiivisesti toiminnassa mukana. Ylistysmusiikki on näissä seurakunnissa vahvasti käytössä. Perinteisiin seurakuntiin Palmberg lukee vapaat suunnat eli helluntaiherätyksen ja baptisti-, metodisti-, adventisti- ja vapaakirkon sekä luterilaisen kirkon liikkeineen. Näiden seurakuntien juuret ovat vähintään 1900-luvun alussa, ja niiden jäsenten aktiivisuus seurakunnassa on vähäisempää kuin cityseurakuntien. Perinteisissä seurakunnissa lauletaan usein Hengellisen laulukirjan lauluja. (Palmberg 2003b, 7–9.)

Uskoakseni Palmbergin jako on kuitenkin jo hieman vanhentunut. Kokemukseni mukaan ylistysmusiikki on nykyään vahvasti esillä useissa vapaiden suuntien seurakunnissa, kuten helluntai- ja vapaaseurakunnissa. Haastattelemistani viittomakielisistä tulkinkäyttäjistä kaikki kolme käyvät jossakin Palmbergin perinteiseksi luokittelemassa seurakunnassa, joista jokaisessa käytetään ylistysmusiikkia. Monet seurakunnat ovat myös alkaneet tehdä omaa ylistysmusiikkiaan. Esimerkiksi Suur-Helsingin seurakunnan musiikkiyhteisö Suhe Live on vuoden 2009 perustamisensa jälkeen julkaissut kaksi CD-levyä (Suhe Live i.a.), ja Seinäjoen helluntaiseurakunnan ylistysbändi Newland julkaisi ensimmäisen levynsä vuonna 2013 (Newland i.a.). Näin ollen myös perinteisissä seurakunnissa ylistysmusiikin rooli on selkeästi kasvanut.

4 VIITTOMAKIELINEN YHTEISÖ JA KULTTUURI

4.1 Viittomakielinen vai kuuro?

Viittomakielisistä puhuttaessa käsitteet ovat ajan saatossa vaihdelleet paljon. Niitä ovat olleet esimerkiksi kuuromykkä, kuulovammainen ja huonokuuloinen. Kuurot ovat itsekin eri aikoina käyttäneet itsestään erilaisia nimiä, joskin heidän käyttämänsä käsitteet ovat painottaneet ajan kuluessa enemmän ja enemmän sosiokulttuurista näkökulmaa siitä, että he ovat yksi maamme kieli- ja kulttuurivähemmistöistä. Näistä uusin on termi viittomakielinen, joka nousi 1990-luvulla vilkkaan keskustelun aiheeksi kuurojen yhteisössä. (Jokinen 2000, 79.)

Käytän opinnäytetyössäni osittain päällekkäin käsitteitä viittomakielinen ja kuuro. Tämä johtuu sekä niiden hieman erilaisista määritelmistä että aikojen saatossa tapahtuneesta muutoksesta nimitysten käytössä. Kuuro-nimitys on ollut pitkään yhteisön käytössä, mutta viime vuosina termi viittomakielinen on alkanut saada enemmän jalansijaa (Malm & Östman 2000, 11).

Malmin ja Östmanin mukaan molemmat termit ovat yhteisön jäsenten itsensä hyväksymiä ja ovat siksi myös yleisesti käytössä. Viittomakielisillä tarkoitetaan käytetyn kielen ja elämäkokemusten yhdistämää ihmisryhmää, kun taas kuuroiksi luetaan viittomakielisestä yhteisöstä ne, joilla on jonkinasteinen kuulovamma. Kuuroudella ei tarkoiteta kuulovamman astetta, vaan kokonaista kieli- ja kulttuurivähemmistöä, jonka jäsenillä voi olla eriasteisia kuulovammoja. Yhteisön jäsenet viittaavat edelleen itseensä ja toisiinsa useimmiten sanalla kuuro mutta tarkoittavat sillä nimenomaan etniseen ryhmään kuulumista, eivät kuulon vajavaisuutta tai puuttumista. Termi viittomakielinen taas ilmaisee selkeämmin kielen merkityksen ryhmän yhdistävänä tekijänä. (mts. 10–11; 13.)

4.2 Kieli- ja kulttuuri-identiteetin muovautuminen

Viittomakielisessä yhteisössä termiä kulttuuri on käytetty monissa eri merkityksissä, osittain päällekkäin tai rinnakkain muiden termien kanssa kuten esimerkiksi kuurojen yhteisön ja kuurojen maailman kanssa. Kuurojen kulttuurille ei olekaan olemassa yhtä selkeää merkitystä, vaan sitä kuvataan pikemminkin prosessina, jossa yhteisön omaksumat arvot, uskomukset ja tavat siirtyvät sukupolvelta toiselle. Kuurojen kulttuurista on käytetty myös käsitettä symbolijärjestelmä tarkoittaen niitä asioita, jotka ohjaavat yhteisön jäsenten käyttäytymistä ja tapaa ymmärtää ja selittää ympäröivää todellisuutta. Tämä sukupolvelta toiselle siirtyvä kulttuuri sisältää niin viittomakielen kuin myös opitut käyttäytymismallit, ongelmanratkaisutavat sekä kartutetun kokemuksen ja viisauden kuurona elämisestä. (Jokinen 2000, 97–98.)

Suomessa järjestettiin lokakuussa 1956 kuurojen ensimmäiset yhteiset kulttuurikilpailut, Nuorten Kulttuuripäivät (Salmi & Laakso 2005, 372). Maija Koivisto on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan (2010) kulttuuripäivien vaikutusta kuurojen kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehitykseen. Tutkielmassaan hän jakaa vuosien 1956–2006 välisen ajanjakson neljään aikakauteen, jotka kuurojen yhteisö on muutosprosessissaan käynyt läpi: suomen kielen valtakauden, visuaalisuuden aikakauteen, varsinaisen viittomakielen aikakauteen ja viittomakielisyyden aikakauteen. (Koivisto 2010, 29.)

Kulttuuripäivillä käytettiin pitkään enimmäkseen perinteistä viitotun suomen ja puheen yhdistelmää, joka tarkoittaa viittomista suomen kielen lauserakenteen mukaan. Vuonna 1971 ohjelmistoon lisättiin kuorolausunnan lisäksi ”visuaalinen kerronta”, joka mahdollisti viittomakieliset esitykset viitotun suomen rinnalla. Tämän seurauksena viittomakielen käyttö alkoi hiljalleen kasvattaa suosiotaan, vaikka vanhempi väki piti edelleen kiinni suomen kielen mukaisesta viittomisesta. Näin sai alkunsa murrosvaihe viittomakielisten historiassa, jolloin viittomakielen asema kuurojen äidinkielenä vahvistui. (Salmi & Laakso 2005, 374–381.)

Kuurojen kulttuurityöryhmä on kuvaillut kulttuuria kaikeksi sellaiseksi, mikä ”rikastuttaa kuuron elämää ja parantaa elämisen laatua”. Siihen kuuluu vahvasti visuaalisuus ja viittomakielinen esittävä taide. Kuurojen kulttuuria on myös sanottu kokonaiseksi elämäntavaksi. Se on syntynyt spontaanisti jäsentensä keskuudessa ja pohjautuu näön varassa elämiseen sekä yhteiseen kieleen. Tämä kuurojen ikaikainen kulttuuri luo perustan heidän identiteetilleen. (Jokinen 2000, 98.)

4.3 Musiikin rooli viittomakielisessä kulttuurissa

Viittomakielisen identiteetin vahvistuessa 1970-luvun Suomessa alkoi termi visuaalisuus nostaa päätään kuurojen kulttuurikeskustelussa. Kielen visuaalisuus eli sen pohjautuminen näköaistiin alettiin ymmärtää myös kulttuurisena piirteenä. Ensimmäisessä pohjoismaisessa kulttuuriseminaarissa Leksandissa vuonna 1973 järjestettiin improvisointi- ja rytmiharjoituksia, ja seuraavana vuonna Kuurojen Liiton koulutus- ja tiedotussihteerinä toiminut Liisa Kauppinen piti Turun kongressissa puheen kuurojen visuaalisuudesta. Puheessaan Kauppinen korosti muun muassa musiikin ja tanssin merkitystä kuurojen itseilmaisussa ja siten myös heidän opetuksessaan. Kulttuurikeskustelun myötä Kuurojen Liitto alkoi järjestää kaikenlaisia itseilmaisun kursseja, joilla nuoret harjoittelivat muun muassa viittomakielisen laulun tekniikkaa. (Salmi & Laakso 2005, 382; 385–386.)

Vuosituhaten vaihteen jälkeen kuurojen yhteisö koki mullistuksen, kun vuonna 2004 musiikki-uransa aloittanut viittomakielinen hiphop-artisti Signmark toi viittomakieliseen kulttuuriin aivan uudenlaisen käsityksen musiikista. Syntyi ilmiö, jossa kuurojen ja kuulevien kulttuurit kohtasivat ja samasta musiikista saivat nauttia sekä viittomakieliset että suomea äidinkielenään puhuvat. (Stenros, 2008.) Signmarkin kautta viittomakielinen vähemmistö sai myös valtavasti lisää näkyvyyttä ja nousi uudella tavalla kuulevan valtakulttuurin tietoisuuteen.

Roslöf ja Veitonen (2006, 170) toteavat artikkelissaan, ettei musiikilla ole viittomakielisessä kulttuurissa vastaavaa merkitystä kuin kuulevien kulttuurissa. Kuitenkin se on näkyvillä niin vuosikymmenten takaisissa kulttuuriseminaareissa kuin Signmarkin taiteessakin. Voidaan siis ajatella, että musiikilla on aina ollut

oma paikkansa osana viittomakielistä kulttuuria ja identiteettiä. Muoto vain on erilainen kuin kuulevilla.

4.4 Viittomakielinen seurakunta

Kristinusko ja hengelliset asiat ovat olleet viittomakielisessä yhteisössä vahvasti esillä jo vuosisatojen ajan. Joulukuussa 1858 Suomen kuuroille myönnettiin ensimmäistä kertaa oikeus rippikouluopetukseen (Wallvik 2001, 286). Vuonna 1907 Kuurojen liitto alkoi useiden toivomusten myötä ajaa eteenpäin kuurojen sielunhoitoa, ja seuraavana vuonna tehtävään valittiin kaksi kuurojenpappia (Wallvik 2000, 56). Pian toisen maailmansodan jälkeen kuurojen diakonia- ja lähetystyö sai alkunsa, kun sekä Kuurojen Lähetys ry että ensimmäinen kuurojendiakoniansan virka perustettiin (Honkkila 2000, 66).

Honkkilan mukaan kuurojenpappien rooli viittomakielen vaalijoina on ollut hyvin merkittävä. Eino Savisaari, joka aloitti Turun piirin kuurojenpappina vuonna 1960, oli ensikieleltään viittomakielinen. Hän oli vahvasti mukana Kuurojen Liiton viittomakielitoiminnassa ja jätti perinnöksi tuleville sukupolville videolle viitotun Markuksen evankeliumin. Savisaari oli ensimmäinen kuurojenpappi, joka teki 1980-luvulla Turussa kokeilun ”hiljaisesta” eli puhtaasti viittomakielisestä jumalanpalveluksesta. Siihen asti oli aina käytetty puheen ja suomen kielen mukaisen viittomisen yhdistelmää. Kokeilu sai kuitenkin kuuroilta ja kuulevilta yhtä huonon vastaanoton. Saman vuosikymmenen lopulla Kuurojen kansanopiston viittomakielienopettajien luokka innostui kääntämään viittomakielelle keskeisimpiä jumalanpalvelustekstejä, joiden julkistamisen seurauksena Helsingin piirin jumalanpalvelukset muuttuivat viittomakielisiksi 1990-luvun alussa. Vähitellen kuulevia varten järjestetty viittomakielen tulkkaus tuli tutuksi kaikissa kirkollisissa toimituksissa. (Honkkila 2000, 66–67.)

Viittomakielistä toimintaa varten on joissakin seurakunnissa palkattuja työntekijöitä, kuten esimerkiksi kuurojen diakoniatyöntekijä Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä. Kyseisessä seurakunnassa viittomakieliseen toimintaan kuuluu kerran kuussa järjestettävä viittomakielinen messu, keskiviikkopiiri sekä erinäisiä

retkiä ja leirejä. (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä i.a.) Usein seurakuntien viittomakielinen toiminta perustuu vapaaehtoistyöhön, ja viittomakieliset ovat itse mukana järjestämässä sitä. Näin on esimerkiksi Turun helluntaiseurakunnassa. Siellä viittomakielistä toimintaa ovat muun muassa viikottain pidettävät raamattu- ja rukoussolut sekä ajoittaiset evankelointitilaisuudet ja leirit. (Turun helluntaiseurakunta i.a.)

5 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS YLISTYSMUSIIKIN KONTEKSTISSA

Vuonna 2010 säädetty Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta takaa oikeuden tulkkauspalveluun jokaiselle, jolla on kuulo-, kuulonäkö- tai puhevamma ja joka näin ollen tarvitsee tulkkausta työhön, opiskeluun tai esimerkiksi harrastus- tai virkistystoimintaan. Tulkkaus viittomakielellä tai jollakin kommunikaatiota selventävällä menetelmällä järjestetään henkilölle, joka pystyy tulkkauksen avulla ilmaisemaan omaa tahtoaan ja jolla on käytössään jokin toimiva kommunikointikeino. (Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 133/2010.)

Kervisen ja Hurmeen opinnäytetyössä ”Pelkkä kääntäminen ei riitä” – näkemyksiä laulujen tulkkauksesta (2010) tutkittiin laulujen kääntämistä ja tulkkausta sekä kartoitettiin tulkinkäyttäjien kiinnostusta laulujen tulkkauksen seuraamiseen. Tutkimuksessa osoittautui, että ikäluokasta riippumatta vähintään 50% viittomakieltä tai viitottua puhetta käyttävistä vastanneista oli kiinnostunut seuraamaan laulujen tulkkausta, ja suurin osa vastanneista toivoi tulkkausta viittomakielellä viitotun puheen sijaan. Tärkeää laulujen tulkaamisessa on visuaalisuus ja eläytyminen. (Kervinen & Hurme 2010, 31–32; 46–47.) Samoin Liimataisen instrumentaalimusiikin tulkkaukseen liittyvän opinnäytetyön kaikki kolme haastateltua tulkinkäyttäjää toivoivat musiikin kuvailua tulkkauksessa (Liimatainen 2013, 26–27).

Ylistysmusiikin tulkkausta, kuten ei muunkaan hengellisen musiikin tulkkausta, ei ole tietääkseni juurikaan Suomessa tutkittu. Roslöfin ja Veitosen mukaan musiikin ja laulujen tulkkaus on hyvin kulttuurisidonnainen tulkkauksen muoto, johtuen musiikin painoarvon eroavuudesta kuulevien ja kuurojen viittomakielisten kulttuureissa. Musiikin tulkkauksessa tavoitellaan dynaamista ekvivalenssia, joka tarkoittaa samanlaisen tunnereaktion saavuttamista kuin lähtötekstin kuulijalla. Siksi tulkin onkin tärkeää miettiä tulkkaukseen valmistautuessaan, mikä merkitys musiikilla on kyseisessä tilaisuudessa ja millainen reaktio tai tunnetila sillä halutaan saada aikaan. Musiikkiin liittyy aina hyvin subjektiivisia kokemuksia, ja siksi jotkut kyseenalaistavatkin, voiko sen välittämistä toiselle kielelle edes kutsua tulkkaukseksi. (Roslöf & Veitonen 2006, 170–171.)

6 TULKINKÄYTTÄJIEN HAASTATTELU

6.1 Haastattelujen suunnittelu ja toteutus

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivinen tutkimus korostaa ihmisen merkitystä tiedon keruussa, sillä ihminen pystyy sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin paremmin kuin mittausvälineet. Tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa kohderyhmän tarkoituksenmukainen valinta satunnaisotoksen sijaan ja laadullisten tiedonkeruumenetelmien käyttö. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 155).

Laadullisia tiedonkeruumenetelmiä ovat esimerkiksi kysely, havainnointi ja haastattelu (mts. 172). Kysely toimii hyvin silloin, kun halutaan kerätä laaja tutkimusaineisto, sillä hyvin valmisteltu kyselylomake on tehokas ja se voidaan lähettää suurelle ihmisjoukolla kerralla. Kyselyn huonoja puolia ovat, että väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida eikä tarkennuksille tai lisäkysymyksille ole sijaa. (mts. 184.) Tässä tapauksessa kyselyn tehokkuus olisi ollut kyseenalaista, sillä kyseessä oli vain muutama ihminen. Lisäksi vastaajista suurimman osan äidinkieli olisi ollut eri kuin kirjoitettu suomen kieli, jota olisin kyselyssä käyttänyt. Tällöin väärinymmärrysten määrä olisi todennäköisesti ollut suurempi kuin kyselystä saatava hyöty.

Havainnointi taas on hyvä tutkimusmenetelmä, jos halutaan saada selville, miten jokin asia todellisuudessa tapahtuu (mts. 201). Tavallaan käytinkin havainnointia ennen opinnäytetyöni aloittamista tehdessäni huomioita siitä, millaisia tulkkausratkaisuja tulkit tekevät ylistysmusiikkia tulkatessaan. Työni tavoitteena ei kuitenkaan ollut selvittää, miten ylistysmusiikkia tulkkien keskuudessa tulkitaan, vaan kartoittaa tulkinkäyttäjien ajatuksia siitä, miten sitä tulisi tulkita. Siksi päädyin valitsemaan tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun, tarkemmin sanottuna teemahaastattelun.

Hirsjärven ym. (2005) mukaan haastattelu on hyvä tiedonkeruumenetelmä silloin, kun tutkitaan jotain sellaista asiaa, jota ei ole tutkittu vielä paljon. Teemahaastattelussa haastattelija ohjaa keskustelua eteenpäin teemoittain eli aihepiireittäin, ei niinkään kysymys kerrallaan. Teemahaastattelu on strukturoidun ja avoimen haastattelun välimuoto, ja se on tyyppiesimerkki laadullisesta tutkimuksesta. (Hirsjärvi ym. 2005, 194; 197–198.)

Tutkimukseni kohderyhmänä olivat viittomakieliset tulkinkäyttäjät, jotka käyvät ylistysmusiikkia sisältävissä tilaisuuksissa. Haastattelin kolmea (3) tulkinkäyttäjää, joista kaikki käyvät joko vapaa- tai helluntaiseurakunnan tilaisuuksissa. Kaikki haastateltavat eivät ole kotoisin samalta alueelta, ja heidän kielelliset taustansa ovat hyvin erilaiset. Käsittääkseni kaksi heistä kuulee jonkin verran kuulolaitteen avulla. Iältään haastateltavat ovat aikuisia, noin 30–50-vuotiaita. En kerro tässä kohdin haastateltavien taustoista enempää heidän anonymiteettinsä suojaamiseksi.

Alkuperäisenä tavoitteenani oli toteuttaa teemahaastattelu haastateltavien määrästä riippuen 1–2 ryhmähaastatteluna. Grönforsin mukaan haastateltavat ovat ryhmässä luontevampia ja vapautuneempia (Hirsjärvi ym. 2005, 199), ja uskoakseni ryhmässä olisin saanut aikaan vielä enemmän keskustelua. En kuitenkaan lopulta saanut kaikkien aikatauluja sovitettua yhteen, joten päädyin yksilöhaastatteluihin.

Olisin myös toivonut saavani enemmän kuin kolme haastateltavaa, mutta enempää kiinnostuneita ei löytynyt itselleni sopivalta etäisyydeltä. Halusin toteuttaa haastattelut kasvokkain, että voisimme käydä keskustelua haastateltaville luontaisemmalla kielellä, viittomakielellä. Näin tahdoin vähentää väärinymmärrysten riskiä, joka olisi ollut suurempi esimerkiksi suomenkielisessä sähköpostihaastattelussa. Toisaalta en ole natiivi viittomakielinen, joten valitsemassani menetelmässä oli myös olemassa mahdollisuus erehdyksille ja väärinkäsityksille. Lisäksi haastateltavienkin kielellisissä taustoissa oli eroavaisuuksia esimerkiksi siinä, miten pitkään suomalainen viittomakieli on ollut heillä käytössä. Vuorovaikuttei-

sessä keskustelussa oli kuitenkin helppo tarkentaa ja kysyä lisäkysymyksiä. Uskon myös, että haastateltavat antoivat autenttisempia ja rikkaampia vastauksia viittomakielellä kuin olisivat antaneet kirjoitetulla suomen kielellä.

6.2 Haastattelujen kulku

Olin ennen haastatteluja tehnyt itselleni miellekartan teemoista, jotka olivat mielestäni tärkeitä käsitellä (LIITE 1). Yritin pitää haastattelut mahdollisimman keskustelevana. Vaikka minulla olikin tietyt teemat, jotka halusin käydä läpi, keskustelu saattoi rönsyillä. Näin minulla oli enemmän mahdollisuuksia kysyä lisäkysymyksiä ja kannustaa myös haastateltavia pohtimaan asiaa syvällisesti. Yksilöhaastattelussa ei ollut tilaisuutta saada haastateltavia keskustelemaan aiheesta keskenään, mikä olisi ryhmähaastattelussa ollut mahdollista. Tällöin olisin kenties saanut aiheesta vielä enemmän irti. Tavoitteenani oli kuitenkin, että ilmapiiri tilanteessa olisi rento ja haastateltavat uskaltaisivat avoimesti kertoa omista mielipiteistään ja pohtia asiaa eri näkökulmista.

Kuvasin haastattelut videokameralla. Siten pystyin paremmin keskittymään itse haastatteluun, eikä minun tarvinnut samaan aikaan tehdä muistiinpanoja. Videoitu materiaali oli olennaisessa osassa vastausten analysoinnissa. Sen avulla olisin myös tarvittaessa pystynyt varmistamaan ohjaajaltani, että olen ymmärtänyt haastateltavien vastaukset oikein. Haastattelujen alussa kysyin aina haastateltavalta luvan, että sain tarvittaessa varmistaa epävarmat kohdat ohjaajaltani. Tällä tavoin haastatteluvastaukset tulisivat varmemmin oikein ymmärretyiksi ja kirjatuiiksi. Kerroin, että kukaan ulkopuolinen ei tulisi näkemään haastattelutallenteita. Lisäksi tein selväksi, että haastateltavien henkilöllisyydet pysyvät salassa myös opinnäytetyön kirjallisessa raportissa.

Olin miellekarttaan jakanut ylistysmusiikin kolmeen pääteemaan, joita olivat laulu, musiikki eli soittimet ja ilmapiiri tai tunnekokemus. Näiden pääteemojen alle olin miettinyt erilaisia alateemoja, kuten esimerkiksi laulun alla alateemat käännösten tarve ja seinälle heijastettujen suomenkielisten sanojen seuraaminen. Monissa

ylistysmusiikkia sisältävissä tilaisuuksissa heijastetaan nykyään laulun sanat seinälle laulukirjojen sijaan – näin on myös kaikissa niissä seurakunnissa, joissa haastateltavani käyvät. Halusinkin tässä tapauksessa selvittää, seuraavatko tulkinkäyttäjät myös suomenkielisiä sanoja vai vain tulkkausta. Miellekartan avulla minun oli helpompi pysyä kärryillä haastattelun aikana siitä, mistä asioista oli jo keskusteltu ja mitä oli vielä käymättä läpi.

Haastattelut olivat kaikki erimittaisia, lyhin noin 15 ja pisin 40 minuuttia. Pituuteen vaikutti paljon se, rönsyilikö keskustelu, oliko haastateltavalla selkeät mielipiteet asiasta ja oliko minun haastattelijana tarkennettava kysymyksiäni tai tehtävä lisäkysymyksiä.

6.3 Aineiston analysointi

Teemahaastatteluaineiston analysoinnissa käytetään Tampereen yliopiston tietokanto KvaliMOTV:n mukaan lähestymistapana usein teemoittelua, joka tarkoittaa aineiston järjestelemistä keskeisiin aiheisiin eli teemoihin ja näiden alateemoihin. Analysointivaiheessa aineistosta poimittavat teemat eivät välttämättä ole samoja teemoja, jotka on haastattelun suunnitteluvaiheessa nostettu olennaisiksi. Aineistosta voi löytyä kokonaan uusia teemoja tai jotkin teemat saattavat korostua eri tavalla kuin toiset. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Kuten liitteestä 1 näkyy, olin tehnyt haastatteluja varten itselleni miellekartan, johon olin jakanut ylistysmusiikin tulkkauksen seuraavaan kolmeen pääteemaan: lauluun, musiikkiin eli soittimiin sekä ilmapiiriin tai tunnekokemukseen. Aineistoa analysoidessani teemat kuitenkin muuttuivat osittain – yksi teemoista jakautui kahteen – ja jäsentyivät hieman eri tavoin kuin olin alun perin ajatellut. Pääteemoiksi nousivat analyysivaiheessa laulu ja lyriikat, musiikin kuvailu, tulkin olemus sekä paritulkkaus. Näiden teemojen alle poimin muutamia alateemoja, joihin haastateltavien ajatukset oli helppo jäsentellä.

Käytin analysoinnissa tavallista Word-dokumenttia, johon asettelin teemat alateemoineen. Jäsentelyyn hyödynsin numerointia ja eri fonttivärejä. Numeroin

haastateltavat numeroilla 1–3, jolloin jokaisen alateeman alle tuli kolme numeroitua, tiivistettyä vastausta. Fonttivärejä käytin yksinkertaistettuun koodaukseen. Koodaus on aineiston jäsentelemistä esimerkiksi merkeillä tai värikoodeilla, ja sillä pyritään selkeyttämään aineiston sisältöä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a). Käytin vihreää, punaista ja keltaista väriä merkitsemään haastateltavien mielipiteitä jostain asiasta. Esimerkiksi alateemassa ”Lyriikoiden tulkkaus ja musiikin kuvailu samanaikaisesti paritulkkauksena” maalasin kaikki vastaukset eri väreillä, sillä yksi piti ajatusta hyvänä, toinen oli ehdottoman kielteinen ja kolmas taas ei osannut sanoa, koska hänellä ei ollut kokemusta asiasta. Värit auttoivat minua hahmottamaan selkeämmin haastateltavien toiveiden erot ja yhtäläisyydet.

Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi en erottele vastauksia haastateltavakohtaisesti kovin tarkkaan. Olisi ollut mielenkiintoista koota vastaukset haastateltavien A, B ja C alle ja pohtia heidän taustojensa vaikutusta vastauksiin syvällisemmin, mutta niin tehdessäni olisin todennäköisesti avannut heidän taustojaan liikaa. Hengelliset piirit viittomakielisen yhteisön sisällä ovat niin pienet, että anonymiteetin säilyttämisessä tulee mielestäni olla vielä kaksin verroin huolellisempi kuin muuten viittomakielialalla.

7 HAASTATTELUJEN TULOKSET

7.1 Laulu ja lyriikat

Monissa seurakunnissa ja tilaisuuksissa ylistyslaulujen sanat heijastetaan video-tykin avulla seinälle, jolloin laulukirjoja ei tarvitse käyttää. Halusin tietää, onko suomenkielisillä sanoilla merkitystä tulkinkäyttäjille ja seuraavatko he niitä tulkkauksen ohella. Samalla halusin selvittää, onko sanojen seuraamisella jokin yhteys siihen, toivotaanko ylistysmusiikin tulkkauksessa viittomakielisempiä ilmaisuja vai viittomista suomen kielen lauserakenteen mukaan. Yhdessä haastattelussa käytin tämän selvittämisessä esimerkkinä Russell Fragarin (1998) tekemän perinteisen ylistyslaulun kohtaa, jossa lauletaan: ”Ylistäkää Herraa, taivas ja maa!” (suom. Kaius Sinnemäki & Juha Yliniemi). Viitoin säkeen ensin suomen kielen mukaisesti (vaihtoehto A), ja sen jälkeen näytin viittomakielisemmän version samasta säkeestä (vaihtoehto B).

Vaihtoehto A: TE YLISTÄÄ HERRA, TAIVAS, MAA

Vaihtoehto B: TAIVAS, MAA TE HERRA YLISTÄÄ

Kaikki haastateltavat olivat kiinnostuneita seuraamaan suomenkielisiä sanoja, ja heistä yksi kertoi viittovansa enimmäkseen suomenkielisen lähteen mukaan. Hänelle tulkkaus on ylistystilanteessa vain tuki, josta hän varmistaa välillä viittovansa kulloinkin suurinpiirtein oikeaa kohtaa. Tälle haastateltavalle ei samasta syystä ollut väliä, viittooko tulkki suomen kielen mukaan vai muuttaako tulketta viittomakielisemmäksi. Kaksi muuta taas olivat asiasta keskenään täysin eri mieltä. Haastateltava, jolle näytin edellä mainitsemani esimerkin eri tulkkausratkaisusta, piti hyvänä asiana, jos tulke on viittomakielistä. Hänen mielestään ei haitannut, vaikka tulkki viittoisikin laulun eri tavalla kuin seinälle heijastetuissa sanoissa. Toisaalta hän epäili, että jotkut tulkinkäyttäjät saattaisivat olla hänen kanssaan eri mieltä. Kolmas haastateltava taas halusi ehdottomasti tulkkausta suomen kielen mukaan. Tämä johtui siitä, että hän kuulee hieman ja viittomisen lisäksi myös laulaa mukana mahdollisuuksien mukaan. Suomen kielen mukaisen

tulkkauksen avulla hän kertoi pystyvänsä viittomaan ja laulamaan muiden mukana, mikä oli hänelle tärkeää.

Viittomisen laulutyyli, kuten olin yhden alateemoista nimennyt, jakoi mielestäni yllättävän paljon haastateltavien mielipiteitä. Olin kuullut etukäteen muutamaan otteeseen kommentin siitä, että vapaissa suunnissa Jumalaan viitattaessa täytyy käyttää arkikielistä SINÄ-viittomaa eikä kunnioittavaa koko käden ojennusta, kuten taas evankelis-luterilaisella puolella on tapana. Tämä kehoitus perustuu todennäköisesti siihen, että vapaissa suunnissa korostetaan henkilökohtaista, läheistä suhdetta Isään Jumalaan. Koko kädellä tehtävä viittoma tuntuu joidenkin mielestä etäiseltä ja jopa kylmän kunnioittavalta, kuten yksi haastateltavista asiaa kuvasi. Hänen mielestään ylistyksessä läheisyyden tunne ja suora yhteys Jumalaan on tärkeää, josta syystä hän puolsi SINÄ-muotoa. Kaikki eivät kuitenkaan olleet tätä mieltä. Yhden haastateltavan mukaan yhdellä sormella tehtävät osoitukset, kuten SINÄ, ovat puhekieltä eivätkä kuulu laulutyyliin. Hänen mielestään laulutyylin tulee olla pehmeää ja erota sillä tavoin puhetyylistä. Kolmas haastateltava ei kommentoinut suoraan SINÄ-viittoman käyttöä ylistysmusiikissa. Hän kuitenkin korosti viittomisen kauneutta laulujen tulkkauksessa ja mainitsi muun muassa, että viittomasta TE tulisi laulutyyllissä käyttää koko käden muotoa.

Yksi laulun ja lyriikoiden alateema, josta kaikki haastateltavat olivat aika lailla samaa mieltä, oli viittomakielisten käännösten tarve – tai tarpeettomuus. Kukaan heistä ei nähnyt erillisiä käännöksiä tarpeellisina, vaikka yhden mielestä voisi olla mukavaa, kun tulkit viittoisivat laulut aina samalla tavalla. Tällaiset vastaukset ovat toisaalta hyvinkin luonnollisia, kun ottaa huomioon haastateltavien kielelliset taustat ja tulkinkäyttötavat ylistystilanteessa. Yksi heistä haluaa tulkkauksen suomen kielen mukaan, jolloin tulkkeen vaihtelevuus on luultavasti muutenkin melko vähäinen. Toinen taas ei juurikaan seuraa tulkkausta vaan viittoo omalla tyyllillään, ja siksi käännöksillä ei ole hänelle merkitystä.

7.2 Musiikin kuvailu

Musiikin kuvailua ei pidetty kovin tärkeänä ylistysmusiikin tulkkauksessa. Vain yksi haastateltavista halusi, että musiikin tunnelma ja tyyli välittyvät tulkkauksessa. Hän näytti malliksi esimerkin pianonsoitosta, jota kuvaillessa voi ilmeiden ja kehonkäytön kautta viestiä, onko musiikki tunnelmaltaan vaikkapa surullista tai herkkää. Paikannusta hyödyntämällä voi välittää musiikin sävelkorkeuksia: haastateltavan esimerkissä viittominen nousi neutraaltilassa ylemmäs, kun sävelkorkeudet nousivat, ja vastaavasti matalissa sävelissä paikannus oli alempana. Kaksi muuta haastateltavaa taas olivat sitä mieltä, että koska soittajat ovat ylistystilanteessa lavalla selkeästi näkyvissä, ei musiikista tarvitse kertoa juuri muuta kuin sen alkaminen ja päättyminen. Heistä toinen toi esille tilanteiden erilaisuuden vapaiden suuntien ja evankelis-luterilaisen kirkon välillä, jossa urut ovat ylhäällä parvella eikä kuuro voi mitenkään tietää, milloin ne soivat. Tällaisessa tilanteessa musiikin kuvaileminen on tärkeämpää. Toinen haastateltava taas mainitsi, että jos laulu päättyy mutta musiikki jatkuu vielä, se on hyvä mainita.

Vaikka haastateltavat eivät pitäneetkään musiikin kuvailua kovin tärkeänä, kysyin silti heidän mielipidettään siitä, että tulkki kuvailisi musiikkia visuaalisen kuvamaisen kautta. Olen kuullut, että tätä tapaa käytetään joskus, mutta kenties enemmän instrumentaalimusiikin kuvailussa. Tällöin tulkki tekee oman tulkintansa kuulemastaan musiikista ja maalaa eteensä kuvan siitä, mitä hänelle tulee musiikista mieleen. Herkkää pianomelodiaa voisi tällöin kuvata vaikka sateen ropinana. Ehdotuksena sai haastateltavilta hieman kummeksuvan vastaanoton. Asia tuntui olevan heille melko vieras, ja kaikki olivat sitä mieltä, että musiikin kuvailu soittimien kautta riittäisi paremmin kuin hyvin.

7.3 Tulkin olemus

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että ylistystilanteessa tulkin katse on kohotettu taivaalle kohti Jumalaa ja täten tulkin ja tulkinkäyttäjän välinen katsekontakti on vähäisempi kuin tulkkauksessa yleensä. Tällaista vastausta heiltä odo-

tinkin, mutta otin katsekontaktin haastatteluissa esille erityisestä syystä. Olin ker-
ran kuullut esimerkin ylistystilanteesta, jossa tulkki oli tulkatessaan ollut silmät
kiinni, ja halusin selvittää tulkinkäyttäjien ajatuksia tästä. Ylistystilanteessa on ko-
kemukseni mukaan hyvin yleistä, että seurakuntalaiset ja myös ylistyksenjohtajat
pitävät silmiään kiinni. Viittomakielisessä näköön perustuvassa kulttuurissa kat-
sekontakti on kuitenkin hyvin olennainen osa kommunikaatiota. Minusta tuntui
erikoiselta ajatella, että tulkki voisi jossain tilanteessa tulkata silmät kiinni, ja siksi
kysyin asiaa haastateltaviltani.

Hämmästykseni kukaan haastateltavista ei tyrmännyt ajatusta tulkkaamisesta
silmät kiinni, vaikka kukaan ei ollut myöskään ollut sellaisessa tilanteessa. Eräs
haastateltava sanoi, ettei se haittaisi, sillä hän itse keskittyi silloin ylistykseen ja
muutenkin katsoi tulkkia vain silloin tällöin. Toinen taas oli sitä mieltä, että se tun-
tuisi jopa mukavalta, kun tulkki selvästikin eläytyisi ylistykseen. Hänestä se oli
ehdottomasti parempi vaihtoehto kuin se, että tulkki näyttäisi välinpitämättömältä
ylistystilanteessa. Kolmas haastateltava ei päätenyt mihinkään yksiselitteiseen
vastaukseen, muttei myöskään pitänyt ajatusta mahdottomana.

7.4 Paritulkkkaus

Ajatus siitä, että toinen tulkeista viittoisi laulun sanoja ja toinen kuvailisi musiikkia
samanaikaisesti, jakoi haastateltavien mielipiteitä, samoin kuin musiikin kuvailu
ylipäättäänkin. Henkilö, joka toivoi musiikin kuvailua, piti myös paritulkkauksesta
varteenotettavana toteutustapana. Tulkkien tulisi vain olla sopivalla etäisyydellä
toisistaan, jotta heitä molempia pystyisi seuraamaan vaivattomasti. Toinen haas-
tateltava oli sitä mieltä, että yhtäaikainen tulkkaus häiritsisi ja vain yhden tulkin
tulisi viittoja kerrallaan – ainoana poikkeuksena se, jos esimerkiksi seurakunta-
laisten joukosta joku sanoo jotain kovaan ääneen tai jotain muuta merkittävää
tapahtuu. Tällaiset asiat olisi tulkkiparin hyvä tulkata. Kolmas haastateltava ei
osannut kommentoida asiaa varmasti, koska hänellä ei ollut siitä kokemusta. Hän
kuitenkin arveli, että sitä saattaisi olla vaikea seurata.

Haastateltavat kokivat, että tulkkien vaihdot ylistyslaulujen välissä eivät häiritse ylistystilannetta. Heistä yksi kylläkin myönsi pilke silmäkulmassaan, että tietysti mieltymykset tulkkien viittomistyyliin saattavat vaikuttaa siihen, haluaisiko vuoron vaihtuvan vai ei.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Haastateltavien vastaukset olivat hyvin vaihtelevia, ja täysin yhtä mieltä he olivat vain muutamassa asiassa. Kuten Tsokkinen mainitsi (henkilökohtainen tiedonanto 14.10.2015), jumalanpalveluksissa ylistysmusiikin tarkoitus on auttaa ihmistä keskittymään Jumalaan. Siksi tulkin on hyvä kunkin tulkkaustilanteen alussa selvittää, millaisia toiveita tulkinkäyttäjällä on musiikin tulkkauksen suhteen. Näin tulkkaus palvelee ylistysmusiikin tarkoitusperiä mahdollisimman hyvin. Tulkin on oltava joustava ja valmis mukautumaan tulkinkäyttäjien erilaisiin toiveisiin ylistysmusiikin tulkkauksesta.

Kaikki haastateltavat kertoivat seuraavansa seinälle heijastettuja laulujen sanoja tulkkauksen ohella. Tästä voi päätellä, että tulkkauksen on hyvä olla, jos ei täysin suomen kielen mukaista, niin ainakin melko lähellä lähteen rakennetta. Muuten tulkinkäyttäjä voi hämmentyä, jos sanat ja tulkkaus elävät niin sanotusti aivan eri elämää. On totta, että yhden haastateltavan mielestä oli hyvä asia, jos tulke on viittomakielistä, eivätkä eroavaisuudet sanojen kanssa haittaa. Hän kuitenkin myönsi, että muita hänen tuntemiaan viittomakielisiä se saattaisi häiritä. Toinen haastateltava taas seuraa enimmäkseen suomenkielisiä sanoja ja tekee niistä omat viittomisratkaisunsa. Hän kuitenkin kertoi välillä tarkistavansa tulkin viittomisesta, että on itse suurin piirtein oikeassa kohdassa. Tässä tapauksessakaan ei tulkin siis kannata tehdä tulkkeeseen valtavia rakenteellisia muutoksia, jotta tulkinkäyttäjän ”tarkistusvilkaisuista” on toivottua hyötyä.

Musiikin kuvailu ei ainakaan näiden tulkinkäyttäjien mielestä ole kovin oleellista ylistysmusiikin tulkkauksessa – kaksi kolmesta haastateltavasta oli sitä mieltä, että se ei ole tärkeää. Varsinkaan musiikin tulkintaa visuaalisen kuvamaisen avulla ei erityisemmin haluttu nähdä. Selvästikin ylistysmusiikin olennaisin osa tulkinkäyttäjille ovat laulujen lyriikat. Soittimien kautta tulkki voi kyllä musiikkia kuvailulla, jos se on hänelle luontaista, mutta laulun alkaessa tulkkauksen tulisi keskittyä sanoituksiin. Tähän saattaa vaikuttaa luvussa 3.2 mainitsemani näkökulma siitä, että ylistysmusiikin tarkoitus ei ole esittävä vaan osallistava. Koska tavoitteena on saada ihmiset laulamaan tai tässä tapauksessa viittomaan mukana, on

musiikin kuvailu kenties viittomakieliselle seurakuntalaiselle epäolennaista ja saattaa jopa häiritä keskittymistä. Toisaalta samalla tavoin voisi ajatella, että soitimilla tuotettu musiikki olisi kuulevankin korviin vain ylimääräistä ”meteliä” ja häiritsisi laulamista. Tällaista tilannetta on kuitenkin vaikea edes kuvitella.

On myös mahdollista, että tulkinkäyttäjät eivät vain ole nähneet musiikin kuvailua kovin suuressa määrin eivätkä siten ole tottuneet siihen. Kenties hyvin suunniteltu ja visuaalisesti rikkaalla tavalla toteutettu musiikin kuvaus otettaisiinkin tulkinkäyttäjien keskuudessa avosylin vastaan. Usein tällaiset toteutukset vain vaativat tulkeilta sen, että valmistautumiseen on pystytty käyttämään paljon enemmän aikaa kuin yleensä on mahdollista. Sillä valmistautumisajalla ja ennakkotiedolla, mitä tulkeilla useimmista toimeksiannoista on, ei musiikin kuvailua varmaankaan pystytä oikeastaan suunnittelemaan.

Haastatteluissa korostuivat osaltaan tunnelman välittäminen ja tulkin eläytyminen. Enemmistö vierasti tulkkien samanaikaista lyriikoiden tulkkausta ja musiikin kuvailua, mutta yksi haastateltavista mainitsi paritulkkauksen hyödyn ilmapiiriin vaikuttavien tapahtumien välittämisessä. Jos ylistystilanteen aikana esimerkiksi salin takaosassa tapahtui jotain, se oli hyvä tulkata. Toinen haastateltava mainitsi kysytyäni häneltä jotakin hyvää muistoa ylistysmusiikin tulkkauksesta, että ylistyksen ilmapiirillä on todella suuri vaikutus koko tilanteeseen. Vaikka en ottanut eläytymistä erikseen puheenaiheeksi, se tuli esille muutamankin ajatuksen kautta. Erään kerran se korostui keskustellessani haastateltavan kanssa tulkin katseen käytöstä, jolloin haastateltavan mukaan tulkki saisi mieluummin olla silmät kiinni kuin näyttää välinpitämättömältä. Yhden haastateltavan esimerkissä musiikin kuvailusta olivat tulkin ilmeet ja kehon käyttö olennainen osa musiikin tyylin ja tunnelman välittämistä.

Jotkut tutkimustuloksista olivat mielestäni todella yllättäviä. Ne osoittivat sen, että vaikka jostakin asiasta oltaisiin yhden asiakasryhmän tai vaikkapa tulkkien keskuudessa vahvasti jotakin mieltä, mielipiteitä ei voi yleistää ilman tarkempaa tietoa tai vankkoja perusteluita. Minulle yllätyksenä tulivat muun muassa laulutyyliin ja SINÄ-viittomaan liittyvät vastaukset. Haastateltavista vain yhden mielipide oli yhdenpitävä niin kutsutun ennakkotietoni kanssa. Haastateltavat käyvät kylläkin

paljolti eri seurakuntien tilaisuuksissa ja osittain eri paikkakunnilla, joten vastaukset saattavat heijastella seurakuntien välisiä eroja. Lisäksi olisin luullut, että ylistyslaulujen käännöksille olisi enemmän kysyntää. Sekä oman kokemukseni että Tsokkisen (henkilökohtainen tiedonanto 25.10.2015) mukaan ihmisten on usein helpompi ylistää tutun kuin täysin tuntemattoman laulun mukana. Siksi olisi mielenkiintoista selvittää, jäävätkö ylistyslaulut viittomakielisille seurakuntalaisille yleensä mieleen ja onko viitottujen laulujen tuttuudella heille samanlaista merkitystä. Tulkinkäyttäjinä he ovat ehkä niin tottuneita siihen, että sama laulu saateen tulkata joka kerta hieman eri tavalla, etteivät osaa kuvitellakaan, millaista tutun käännöksen viittominen olisi.

Huomasin, että haastateltavista osa jännitti tilannetta jonkin verran. Olin etukäteen heidän kanssaan viestitellessäni kertonut haastattelun videoimisesta, mutta silti osa heistä tuntui hieman yllättyvän nähdessään videokameran ja muuttuvan ehkä vähän vaisummiksi. Onneksi keskustelun edetessä he rentoutuivat ja yksi heistä jopa unohti täysin kameran olemassaolon, koska kysyi jonkin ajan kuluttua, eikö minun tarvinnut tehdä muistiinpanoja haastattelusta. Jännitys saattoi kuitenkin omalta osaltaan vaikuttaa haastateltavien vastauksiin ainakin alkuvaiheessa.

Hirsjärvi ym. (2005, 200) kehottaa teemahaastattelun tekijää järjestämään etukäteen muutaman koehaastattelun, jotta hän pystyisi vielä tarpeen mukaan muokkaamaan haastatteluteemoja sekä varautumaan haastateltavien puheliaisuuteen tai toisaalta niukkasanaisuuteen. En kokenut asiaa tarpeelliseksi eikä minulla oikeastaan ollut siihen resurssejakaan, joten en järjestänyt koehaastatteluja. Jälkikäteen ajateltuna niistä olisi kuitenkin voinut olla hyötyä varsinaisten haastattelujeni kannalta. Kuten jo haastattelujen kulusta kertoessani mainitsin, yksi teemoista sai aineiston analyysivaiheessa uuden nimen ja sisällötkin hieman muuttuivat. Muutokset ovat toki teemahaastattelulle luontaisia muutenkin, mutta teemojen hauduttelu koehaastattelujen kautta olisi kenties synnyttänyt uusia alateemoja tai virittänyt lisäkysymyksiä.

Hengellisen musiikin tulkkaus muutoin kuin virsien tulkkauksen muodossa on viittomakielialalla ylipäätään melko uusi asia. Olisikin mielenkiintoista tietää, miten

suuri osa haastateltavien vastauksista korreloi heidän kokemustensa vähäisyyden kanssa. Joihinkin kysymyksiin haastateltavat vastasivat pelkältä tunnepohjalta sen mukaan, mitä he arvelivat olevansa asiasta mieltä, jos kyseinen tilanne joskus tulisi eteen. Näin jälkikäteen ajateltuna olisi ollut kiinnostavaa kysellä haastateltavilta myöhemmin uudestaan joitakin asioita, joita he haastattelussa pysähtyivät ensimmäisen kerran ajattelemaan. Voi olla, että heille olisi myöhemmin noussut joistakin asioista lisää ajatuksia ja vastaukset olisivat saaneet lisää syvyyttä.

Koska ylistysmusiikin tulkkaus ei ole aiheena kovin laaja, teemat käytiin osassa haastatteluista mielestäni todella nopeasti läpi. Lisäksi joistakin aiheista syntyi odotettua vähemmän keskustelua. En tiedä, johtuiko tämä siitä, etteivät he olleet miettineet asiaa ennen vai siitä, etten onnistunut esittämään kaikkia kysymyksiä aivan haluamallani tavalla. Huomasin, että minun olisi kannattanut enemmän mieltä etukäteen, miten viiton kysymyksiä ja käsitteitä, jotta ne olisivat haastateltaville mahdollisimman selkeitä. Haastateltavien suomen kielen taito vaihteli jonkin verran, joten minun olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota suomen kielen interferenssiin eli vaikutukseen viittomisessani.

Olisin myös voinut esittää haastateltaville enemmän avoimia kysymyksiä, kuten: ”Mitkä asiat ovat mielestäsi tärkeimpiä ylistysmusiikin tulkkauksessa?” Nyt olin jakanut aiheen teemoihin, joiden mukaan tein haastateltaville melko paljon vaihtoehtoisia kysymyksiä, kuten: ”Haluatko mieluummin ylistyslaulujen tulkkausta suomen kielen mukaan, vai että tulkki muuttaa tulketta viittomakielisemmäksi?” Avoimilla kysymyksillä haastatteluissa olisi saattanut tulla esiin enemmän sellaisia teemoja ja näkökulmia, joita en itse ollut tullut ajatelleeksi. Toisaalta vastaukset avoimiin kysymyksiin olisivat saattaneet aiheuttaa sen, että keskustelu olisi ajautunut sivuraiteille. Tarkemmilla kysymyksillä pystyin rajaamaan vastauksia ja hallitsemaan keskustelua paremmin. Nyt osa haastatteluista jäi kuitenkin hieman lyhyiksi, joten niihin olisi kyllä mahtunut hieman hallitsematontakin jutustelua.

Opinnäytetyöni tulokset osoittavat sen, miten kirjava tulkinkäyttäjien joukko on niinkin pienen ryhmän kuin helluntai- ja vapaaseurakunnissa kävijöiden keskuu-

nessa. Olisi mielenkiintoista tutkia ylistysmusiikin tulkkausta esimerkiksi siitä näkökulmasta, miten tulkit välittävät ylistystilanteen tunnelmaa tulkkauksessaan. Koska ylistysmusiikki ei ole pelkästään musiikkia vaan ylistystä musiikin kautta, ovat ilmapiiriinkin liittyvät tekijät olennainen osa ylistysmusiikin tulkkausta. Tunnelman välittämistä voisi olla helpompi tutkia tulkkien näkökulmasta, koska he ovat todennäköisesti pohtineet ja päätyneet erilaisiin perusteluihin tulkkausratkaisuihinsa.

Tämän opinnäytetyön tuloksia ei voi yleistää, sillä haastateltavien joukko oli niin pieni. Hirsjärven ym. (2005) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus ei olekaan löytää yleistettäviä tietoja, vaan jokaista tapausta tutkitaan ainutlaatuisena ja tutkimuskohdetta pyritään ymmärtämään. Kuitenkin tutkimuksen takana on ajatus siitä, että yksityisessä toistuu yleinen. (Hirsjärvi ym. 2005, 170–171.) Siksi ainakin olisi hyvä tutkia enemmän, jotta saataisiin parempi käsitys siitä, millaiset asiat tulkinkäyttäjien toiveissa toistuvat.

Itse opin opinnäytetyötä tehdessäni paljon. Ylistysmusiikin tulkkausta suomalaiselle viittomakielelle ei ole tietääkseni tutkittu lainkaan, ja ylipäätään hengellisen musiikin tulkkausta hyvin vähän. Ylistysmusiikista lähdekirjallisuuden löytäminen oli myös haasteellista. Opin etsimään tietoa laajemmin ja sitkeämmin sekä ottamaan kiitollisena vastaan kaiken saamani avun. Prosessi opetti minulle aikataulutusta ja pitkäjänteisyyttä mutta myös omien rajojeni tunnistamista, jotka tulevat kaikki olemaan olennaisia taitoja tulevassa työssäni.

Minulla oli jo etukäteen tietynlaista erikoisosaamista ylistysmusiikin tulkkaamisen tiimoilta, sillä se on aihepiiriltään minulle niin tuttu. Opinnäytetyötä tehdessäni opin kuitenkin tarkastelemaan asiaa syvällisemmin juuri tulkinkäyttäjän näkökulmasta, jonka esiin nostaminen olikin tavoitteeni. Ylistysmusiikki ja se, miten se vaikuttaa kehenkin, on hyvin yksilöllistä ja henkilökohtaista. Minulla tulkkiopiskelijana ja ylistyksenjohtajana voi olla todella hienoja ideoita siitä, miten ylistysmusiikkia voisi parhaiten tulkata. Ne eivät välttämättä kuitenkaan aina palvele kaikkia tulkinkäyttäjää parhaalla tavalla. Tulkkina tärkein tehtäväni onkin muistaa, kenelle työtäni teen.

LÄHTEET

- Fragar, Russell 1998. Ylistäkää Herraa! Suom. Sinnemäki, Kaius & Yliniemi, Juha. Hillsong Music Publishing.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Honkkila, Hannu 2000. Kohti viittomakielistä seurakuntaa. Teoksessa Malm, Anja (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura.
- Jokinen, Markku 2000. Kuurojen oma maailma – kuurous kielenä ja kulttuurina. Teoksessa Malm, Anja (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura.
- Kervinen, Anni & Hurme, Laura 2010. "Pelkkä kääntäminen ei riitä" – Näkemyksiä laulujen tulkkauksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 23.10.2015.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21353/MAYbe.pdf?sequence=1>
- Laki vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelusta 133/2010, 19.2.2010. Viitattu 19.10.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- Liimatainen, Siina 2013. Lähdetekstinä instrumentaalimusiikki : Asiakkaiden toiveita ja asiantuntijoiden näkemyksiä instrumentaalimusiikin tulkkauksesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 27.5.2015.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56604/Liimatainen_Siina.pdf?sequence=1
- Malm, Anja & Östman, Jan-Ola 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa Malm, Anja (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura.
- Newland i.a. Yhteisössä Facebook. Viitattu 12.10.2015.
https://www.facebook.com/newlandworship/info/?tab=page_info
- Palmberg, Christa 2003a. "Mikä ihmeen ylistys?" – Hengellisen ylistysmusiikin olemus ja ilmeneminen Suomessa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Taiteiden tutkimuksen laitos.

- Palmberg, Christa 2003b. Ylistysmusiikki – hengellisen musiikin uusi suuntaus. *Musiikin suunta* 25 (2003): 2, s. 41–48. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura. Viitattu 20.5.2014. Saatavissa <http://nelliportaali.fi>, Elektra-aineisto.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkauskäytännöt. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) *Käden käännteessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä*. Helsinki: Finn Lectura, 163–179.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006a. Koodaus. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.10.2015.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006b. Teemoittelu. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.10.2015.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2005. *Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia*. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.
- Stenros, Nuppu 2008. Signmark. Keuruu: Otava.
- Suhe Live i.a. Yhteisössä Facebook. Viitattu 12.10.2015.
https://www.facebook.com/suhelive/info/?tab=page_info
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. *Aamenesta öylättiin*. Viitattu 14.10.2015.
<http://www.ev12.fi/sanasto/index.php/Karismaattisuus>
- Tsokkinen, Ida 2015. Seurakuntatyöntekijä, Hopeseurakunta. Turku. Henkilökohdalliset tiedonannot 14.10. ja 25.10.
- Turun helluntaiseurakunta i.a. *Palvelumuodot. Viittomakielisten toiminta*. Viitattu 24.10.2015.
<http://www.turunhelluntaisrk.fi/sivusto/palvelumuodot/viittomakielisten-toiminta>

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä i.a. Tukea elämän eri tilanteisiin. Viittomakielisille. Viitattu 24.10.2015.

<http://www.kirkkoauttaaturussa.fi/viittomakielisten-seurakunnan-toiminta>

Wallvik, Birgitta 2000. Yhdistystoiminnan synty. Teoksessa Malm, Anja (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura.

Wallvik, Birgitta 2001. Viitotulla tiellä. Helsinki: Finn Lectura.

Ylipää, Markku 2000. Koko Raamattu ylistää. Helsinki: Kuva ja Sana.

LIITE 1: Haastattelujen pohjana toiminut miellekartta

